

ΕΛΕΤΑΕΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΙΟΛΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Προς:

Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας κ. Κωστή Χατζηδάκη

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
Μεσογείων 119, Αθήνα 10192, secmin@ypen.gr

Κοινοποίηση:

1. Υφυπουργό Οικονομίας κ. Θεόδωρο Σκυλακάκη
deputyminister-secr@minfin.gr
2. Υφυπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας Καθ. Δημήτρη Οικονόμου
secdepmin.envr@prv.ypeka.gr yfyp.envr@prv.ypeka.gr
3. Γ.Γ. Φυσικού Περιβάλλοντος & Υδάτων κ. Κωνσταντίνο Αραβώση
grggper@ypen.gr k.aravossis@prv.ypeka.gr
4. Γ.Γ. Ενέργειας & Ορυκτών Πρώτων Υλών κ. Αλεξάνδρα Σδούκου
ggenergy@ypen.gr
5. Γ.Δ. Περιβάλλοντος Περιβαλλοντικής Πολιτικής κ. Κώστα Δημόπουλο
k.dimopoulos@prv.ypeka.gr
6. Γ.Δ. Ενέργειας κ. Δημήτρη Τσαλέμη
tsalemisd@prv.ypeka.gr
7. Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης
Λεωφ. Αλεξάνδρας 11, 11473 Αθήνα sec.dipa@prv.ypeka.gr
8. Αρχή διαβούλευσης lifeip4natura@gmail.com

ΑΠ. ΕΛΕΤΑΕΝ: 2020/178

Αθήνα, 10 Αυγούστου 2020

Θέμα: Δημόσια Διαβούλευση για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα πτωματοφάγα είδη οрниθοπανίδας Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*) και Μαυρόγυπα (*Aegypius monachus*) στην Ελλάδα

Αξιότιμε κ. Υπουργέ,

Με την παρούσα η ΕΛΕΤΑΕΝ συμμετέχει στη δημόσια διαβούλευση που ανακοίνωσε το ΥΠΕΝ την 15.7.2020 για το εν θέματι Σχέδιο Δράσης.

Επί της αρχής υπογραμμίζουμε ότι η αποτελεσματική προστασία και η σαφήνεια των σχετικών κανόνων και διαδικασιών για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας είναι εξαιρετικής σημασίας όχι

ΕΛΕΤΑΕΝ

Κώστα Βάρναλη 52 & Επιδαύρου, Χαλάνδρι 15233 (Πολύδροσο), τηλ. 2108081755, fax. 2106816837
e-mail info@eletaen.gr web www.eletaen.gr

FOLLOW US

μόνο για την περιβαλλοντική ισορροπία (κάτι προφανές) αλλά και για την προώθηση των επενδύσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τούτο διότι οι Α.Π.Ε. και ειδικά η αιολική ενέργεια, χωροθετούνται συχνά σε περιοχές που έχουν σημασία για τη βιοποικιλότητα και ειδικά την ορνιθοπανίδα. Η ομαλή συνύπαρξη αιολικής ενέργειας και ορνιθοπανίδας και η αποφυγή συγκρούσεων προϋποθέτει την ύπαρξη σαφών και διαφανών κανόνων που είναι γνωστοί σε όλους και η τήρησή τους ελέγχεται.

Άλλωστε, η δυνατότητα ομαλής συνύπαρξης αιολικής ενέργειας και ορνιθοπανίδας τεκμηριώνεται επί της ουσίας και από ορισμένα σημαντικά στοιχεία του παραδοτέου της δράσης Α.1 του προγράμματος LIFE-IP 4 NATURA, στο οποίο, όπως προκύπτει από το σχέδιο ΚΥΑ, βασίζεται το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα τρία εν θέματι ήδη γυπών. Συγκεκριμένα:

- i) Η μείωση των πληθυσμών των τριών γυπών οφείλεται κατά κύριο λόγο στη δευτερογενή θανάτωσή τους από τη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων που συνήθως προορίζονται για τα καλούμενα «επιβλαβή» σαρκοφάγα θηλαστικά.
- ii) Η εξαφάνιση των εν λόγω γυπών από μεγάλες περιοχές της παλαιότερης επικράτειάς τους δεν συνδέεται με την εγκατάσταση αιολικών πάρκων.
- iii) Στις περιπτώσεις περιοχών που υπάρχει ταυτόχρονα έντονη παρουσία των γυπών και σημαντική ανάπτυξη αιολικής ενέργειας έχουν παρατηρηθεί τα εξής:
 - στην Κρήτη ο πληθυσμός του όρνιου έχει παρουσιάσει μεγάλη αύξηση, από 300-400 άτομα πριν το 1980 σε 900-1000 άτομα σήμερα, ενώ σε διάστημα 10 ετών έχουν εντοπιστεί σε εννέα αιολικούς σταθμούς συνολικά 30-35 νεκρά όρνια
 - στην Θράκη ο πληθυσμός του μαυρόγυπα από 4-5 ζεύγη το 1979, έφτασε τα 20 ζεύγη το 1994 (αρχή εγκατάστασης αιολικών πάρκων στην περιοχή) χάρη στις διαχειριστικές δράσεις στην περιοχή και σήμερα ανέρχεται σε 28-35 ζεύγη. Συνολικά έχουν αναφερθεί δύο περιστατικά κρούσεων του είδους με ανεμογεννήτριες

Κατόπιν των ανωτέρω, επί του κειμένου της διαβούλευσης παρατηρούμε τα εξής:

1. Πρέπει να αυξηθεί πολύ η σαφήνεια του κειμένου της απόφασης. Ενδεικτικά οι γενικές παραπομπές σε πίνακες ή περιεχόμενα του παραδοτέου της δράσης Α.1 του προγράμματος LIFE-IP 4 NATURA προκαλούν σύγχυση και δεν επιτρέπουν την ορθή εφαρμογή των διατάξεων (βλ. παρ. 1 άρθρου 2, άρθρο 3, άρθρο 5).
2. Πρέπει να αποσαφηνισθεί και να περιληφθεί ρητά η ποσοτικοποίηση των στόχων. Η απλή ποιοτική καταγραφή γενικών και ειδικών στόχων (π.χ. παρ. 3 άρθρου 2) δεν βοηθά ούτε στην αξιολόγηση της εφαρμογής του Σχεδίου, ούτε στην εκτίμηση των επιπτώσεων έργων και δραστηριοτήτων. Ακόμα και ο ποσοτικός στόχος που δίνεται στην παρ. 1 του άρθρου 2 είναι γενικός και χωρίς ανάλυση, ενώ από το υποστηρικτικό κείμενο είναι σαφές ότι οι στόχοι ανά είδος είναι πιο σύνθετοι και ποικίλοι.
3. Η σύγχυση εντείνεται από την συμπερίληψη λέξεων και εκφράσεων που εμπεριέχουν ποιοτική αξιολόγηση αλλά δεν συνάδουν με μια υπουργική απόφαση που πρέπει να χαρακτηρίζεται από την τυπική αυστηρότητα του νομικού λόγου και δεν είναι προφανές ότι περιγράφουν ορθά την πραγματικότητα. Παράδειγμα αποτελεί η αναφορά σε κατάρρευση των πληθυσμών της περιόδου 1990-2000 (παρ. 1 άρθρου 2). Από τα στοιχεία

του προγράμματος LIFE-IP 4 NATURA προκύπτει ότι ο πληθυσμός του μαυρόγυπα είναι υψηλότερος από ό,τι πριν το 1990. Επίσης ο πληθυσμός του όρνιου έχει σχεδόν τριπλασιαστεί σε σχέση με την περίοδο 1990-2000, ενώ ειδικά στην Κρήτη φαίνεται ότι βρίσκεται σε ιστορικό υψηλό των τελευταίων 40 τουλάχιστον ετών.

Είναι βέβαιο λοιπόν ότι ο όρος «κατάρρευση» δεν είναι επαρκής για να περιγράψει σαφώς την κατάσταση των 3 ειδών τις 3-4 τελευταίες δεκαετίες.

4. Σε σχέση με το Μέτρο 1.1. του Παραρτήματος Ι σημειώνουμε: Είναι θετική η αναφορά ότι η απόδειξη της επικινδυνότητας συνιστά προϋπόθεση για τη λήψη επαχθών μέτρων. Δεν θα πρέπει όμως να παρερμηνευθεί ότι ακόμα και ένα περιστατικό σύγκρουσης οποιουδήποτε είδους καθιστά έναν σταθμό αποδεδειγμένα επικίνδυνο. Προτείνεται επίσης η ίδια αρχή της απόδειξης να εφαρμοστεί και στην περίπτωση των αναμενόμενων επιπτώσεων.

Πέραν αυτού, η διατύπωση του Μέρους 1.1 δημιουργεί αρκετά προβλήματα και ασάφειες. Ενδεικτικά:

- Η ΚΥΑ αφορά τα τρία συγκεκριμένα πτωματοφάγα είδη, οπότε δεν θα πρέπει να περιλαμβάνει αποσπασματικές αναφορές σε άλλα είδη καθώς δημιουργεί σύγχυση. Είναι σαφές ότι μέσω της προστασίας των τριών πτωματοφάγων, ευνοούνται έμμεσα και άλλα μεγάλα αρπακτικά είδη με παρόμοιες απειλές, αλλά δεν είναι δόκιμο να υπάρχει αποσπασματική αναφορά σε άλλα είδη αφού αυτά δεν ορίζονται σαφώς.
- Η διατύπωση του μέτρου («σύμφωνα με τις αποτελεσματικότερες διεθνείς πρακτικές», «με απασχόληση ορνιθολόγων») φαίνεται σαν να αναφέρεται σε παύση μόνο με την σταθερή παρουσία ορνιθολόγων, χωρίς την επιλογή για κάποιο άλλο μέσο αποτροπής και παύσης (με κάμερες / ραντάρ κλπ.). Θα πρέπει να διασαφηνιστεί αυτό στην διατύπωση π.χ. να γραφεί «κατά περίπτωση με τεχνολογικά μέσα ή με απασχόληση ορνιθολόγων πεδίου....».
- Το Σχέδιο Δράσης θα πρέπει να δίνει κατευθύνσεις για τη διαδικασία μετακατασκευαστικής παρακολούθησης (και θνησιμότητας) καθώς και τη διαδικασία παρακολούθησης της κατάστασης από τις υπηρεσίες, έτσι ώστε να κινηθεί κάποια διαδικασία επείγουσας εξέτασης και λήψης των όποιων βέλτιστων μέτρων έτσι ώστε τελικώς να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις στα προστατευτέα αντικείμενα. Δεν είναι δόκιμο να υπάρχει εκ των προτέρων σε ένα ΣΔ άμεση συσχέτιση περιστατικών προσκρούσεων με συγκεκριμένα μέτρα μετριασμού. Εφόσον προκύπτει κάποιο περιστατικό πρόσκρουσης με πτωματοφάγο, αυτό θα πρέπει να διερευνάται άμεσα και να προτείνεται κατά περίπτωση το βέλτιστο μέτρο αντιμετώπισης αν κριθεί σκόπιμο (π.χ. πιο σχολαστική απομάκρυνση νεκρών κτηνοτροφικών ζώων, κάποιο αυτοματοποιημένο σύστημα περιοδικής παύσης κοκ.).

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι υπάρχει ήδη επαρκές θεσμικό πλαίσιο για την περιβαλλοντική προστασία και η αναφορά στο ΣΔ κάποιων εν δυνάμει μέτρων δεν προσθέτει κάτι νέο αλλά επιτείνει τη σύγχυση.

Επικουρικά, αναφέρεται ότι προφανώς η λήψη οποιουδήποτε μέτρου μετριασμού θα πρέπει να συσχετίζεται με τον πληθυσμό του είδους στη συγκεκριμένη περιοχή που παρατηρούνται τα περιστατικά κρούσεων. Για παράδειγμα, έτσι όπως είναι το λεκτικό του Μέτρου 1.1 θα μπορούσε μια υπηρεσία να κινήσει τη διαδικασία για να διακόψει την λειτουργία ενός αιολικού πάρκου στην Κρήτη αν π.χ. συμβούν από 1 περιστατικό κρούσης επί τρία συναπτά έτη, ενώ στην Κρήτη ο πληθυσμός του όρνιου είναι σήμερα 900-1000 άτομα, ο μεγαλύτερος που έχει καταγραφεί τις τελευταίες δεκαετίες.

Γενικότερα, η παύση λειτουργίας των ανεμογεννητριών ενός αιολικού πάρκου, προσωρινά -ακόμη δε περισσότερο οριστικά- θα πρέπει να αποτελεί τελευταίο μέτρο, όταν αποδεδειγμένα όλα τα άλλα μέτρα που έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια (χρήση καμερών, ραντάρ, ταΐστρες κ.λπ.) έχουν αποτύχει στο μετριασμό των επιπτώσεων ενός έργου στους στόχους του ΣΔ. Για αυτό εφόσον δεν διαγραφεί τελείως η σχετική αναφορά για τους λόγους που εξηγήθηκαν ανωτέρω, θα πρέπει να υπάρξει εξαιρετική προσοχή και εμπλουτισμός στις σχετικές διατυπώσεις ώστε να διασφαλίζεται και το περιβάλλον και η ασφάλεια δικαίου.

Με βάση τα ανωτέρω προτείνονται τουλάχιστον οι εξής επαναδιατυπώσεις - συμπληρώσεις:

«1.1. Πρόνοια για όρο σε ΑΕΠΟ για λήψη μέτρων προστασίας και εφαρμογή συστήματος αποτροπής συγκρούσεων και αυτοματοποιημένης άμεσης διακοπής λειτουργίας (σύμφωνα με τις αποτελεσματικότερες διεθνείς πρακτικές και τεχνολογία - με απασχόληση, εφόσον απαιτείται, ορνιθολόγων πεδίου για εκπόνηση μετακατασκευαστικής έρευνας για τον προσδιορισμό της επικινδυνότητας των ανεμογεννητριών και τον σχεδιασμό των απαιτούμενων κατά περίπτωση μέτρων προστασίας σε μόνιμη βάση, που θα ειδοποιούν σε περίπτωση προσέγγισης Γυπών Μεγάλων Αρπακτικών βάσει συγκεκριμένου πρωτόκολλου) σε αποδεδειγμένα επικίνδυνους ΑΣΠΗΕ που έχουν καταγραφεί αρκετά επαναλαμβανόμενα περιστατικά πρόσκρουσης ή με αποδεδειγμένα αναμενόμενη υψηλή επικινδυνότητα πρόσκρουσης - /[Σ.Σ. Οι ακόλουθες αναδιατυπώσεις προτείνονται εφόσον η φράση που ακολουθεί δεν διαγραφεί τελείως] Οριστική διακοπή λειτουργίας Α/Γ-ΑΣΠΗΕ ως έσχατο μέτρο μόνο σε περίπτωση επαναλαμβανόμενων περιστατικών πρόσκρουσης που αποδεδειγμένα οδηγούν σε αποτυχία το Σχέδιο Δράσης και εφόσον η εφαρμογή συστημάτων αποτροπής συγκρούσεων και αυτοματοποιημένης παύσης ανεμογεννητριών και των άλλων εφαρμοζόμενων μέτρων έχει αποδειχθεί ανεπαρκής. Πριν την απόφαση για οριστική διακοπή λειτουργίας πρέπει να προηγηθεί τεκμηριωμένο αίτημα προς τον φορέα του έργου, υποβολή υπομνήματος εκ μέρους του και διαδικασία ακρόασης. Λεπτομέρειες για την ακολουθητέα διαδικασία πρέπει να καθορίζονται με υπουργική απόφαση».

5. Ιδιαίτερη προσοχή απαιτεί η διατύπωση του Μέτρου 3.5 (Παράρτημα Ι): «Ενσωμάτωση χαρτών ευαισθησίας στο νέο χωροταξικό ΑΠΕ για την ορθή χωροθέτηση υποδομών παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας»

Δυστυχώς η έννοια των «χαρτών ευαισθησίας» έχει διαστρεβλωθεί στη χώρα μας και έχει μεταφραστεί ως «περιοχές αποκλεισμού», σε αντίθεση με τη διεθνή πρακτική. Στις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για αιολικά πάρκα σε περιοχές Natura 2000, οι χάρτες

ευαισθησίας έχουν ως στόχο τη διαβάθμιση μιας περιοχής σε χαμηλή, μέση και υψηλή επικινδυνότητα για την βιοποικιλότητα ως προς την εγκατάσταση ανεμογεννητριών, ως βοηθητικό εργαλείο στην εκπόνηση της ΜΠΕ αλλά και της αξιολόγησής της από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Στην Ελλάδα έχει προταθεί κατά το παρελθόν μια πολύ μεγάλη περιοχή της χώρας να τεθεί a priori ως περιοχή αποκλεισμού για τα αιολικά πάρκα το οποίο είναι αντίθετο με το πνεύμα της νομοθεσίας για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός έργου. Εκφράζουμε λοιπόν την ανησυχία ότι το Μέτρο 3.5 θα εντείνει τη σύγχυση αυτή και για αυτό προτείνεται να διαγραφεί.

6. Θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι η σκοπιμότητα όλων των εναλλακτικών μέτρων (Παράρτημα Ι, παρ. 1.1, παρ. 1.3) και όλες οι προβλεπόμενες μελέτες εκτίμησης επιπτώσεων (Παράρτημα Ι, παρ. 4.11), θα σταθμίζονται σε σχέση με τις αποδεδειγμένες επιπτώσεις των έργων ή δραστηριοτήτων στους στόχους του Σχεδίου Δράσης. Για αυτό επιβάλλεται να αποσαφηνιστεί η ποσοτικοποίηση των στόχων αυτών.
7. Το Μέτρο 3.4 είναι σημαντικό για την αποτίμηση των επιπτώσεων των έργων και την επιβεβαίωση των προ-αδειοδοτικών μελετών. Όμως δεν είναι σαφής η αναφορά στις δασικές υπηρεσίες, και το αν προτείνεται η θεσμοθέτηση υλοποίησης της διερεύνησης θνησιμότητας μόνο από αυτές ή αν αυτές θα εμπλέκονται μόνο στην περίπτωση εντοπισμού προσκρούσεων πτωματοφάγων για τη συλλογή κλπ.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας.

Με εκτίμηση,

Παναγιώτης Λαδακάκος

Πρόεδρος ΔΣ